

Úřad pro ochranu osobních údajů

Pplk. Sochora 27, 170 00 Praha 7, Tel.: 234 665 111, Fax: 234 665 444; e-mail: posta@uouu.cz

STANOVISKO č. 1/2010

duben 2010

aktualizováno srpen 2010

Služby soukromých detektivů z pohledu ochrany osobních údajů

Úvod

Předmět činnosti soukromých detektivů není v českém právním řádu od 1. srpna 2010 přímo definován. Zákon č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů, totiž odstranil definici činnosti soukromých detektivů ze zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Z důvodové zprávy k dané novele je patrné, že odstranění definice činnosti soukromých podnikatelů nebylo způsobeno nesouhlasem zákonodárce s jejím obsahem, ale stalo se tak pouze na základě legislativně-technických opatření. Proto lze pro posouzení činnosti soukromých detektivů z pohledu ochrany osobních údajů z definice, která byla v živnostenském zákoně, i nadále obecně vycházet.

Činnost soukromých detektivů lze tedy vymezit tak, že zahrnuje poskytování služby spojené s hledáním majetku a osob, zjišťováním skutečností, které mohou sloužit jako důkazní prostředky v řízení před soudem nebo správním orgánem, získáváním informací týkajících se fyzických nebo právnických osob nebo jejich majetkových poměrů, získáváním informací v souvislosti s vymáháním pohledávek, vyhledáváním protiprávních jednání ohrožujících obchodní tajemství, sběr dat a jejich vyhodnocování pro subjekty, které prokáží právní zájem.

Z uvedené definice je patrné, že soukromí detektivové při výkonu své živnosti v mnoha případech nakládají s osobními údaji fyzických osob. Proto je vhodné posoudit jejich činnost rovněž z pohledu ochrany osobních údajů.

Relevantní právní úprava

Základním právním předpisem, který v České republice upravuje ochranu osobních údajů a provádí tak příslušné evropské předpisy¹, je zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento právní předpis ukládá povinnosti především správcům a zpracovatelům osobních údajů, proto je nejprve vhodné posoudit, zda při činnosti soukromých detektivů dochází ke zpracování osobních údajů ve smyslu tohoto zákona a zda jsou soukromí detektivové v postavení správce nebo zpracovatele osobních údajů, příp. v postavení jiném.

---

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a s volným pohybem těchto údajů.

Zpracování osobních údajů (informací o identifikovaných nebo identifikovatelných fyzických osobách) je definováno v § 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů tak, že se jedná o systematicky prováděnou operaci nebo operace s osobními údaji. Zpracováním osobních údajů je tedy např. jejich shromažďování, vyhledávání, používání, uchovávání, třídění, kombinování či předávání. Z dikce tohoto ustanovení nepochybně vyplývá, že při výkonu řady činností ke zpracování osobních údajů ve smyslu uvedené definice docházet bude, typicky např. při získávání, předávání a používání informací o fyzických osobách a jejich majetkových poměrech, vyhledávání jednání ohrožujících obchodní tajemství (ze strany zaměstnanců zadavatele), sběru dat atd.

Aplikace výjimky z působnosti zákona o ochraně osobních údajů podle § 3 odst. 4 tohoto předpisu, podle kterého se zákon nevztahuje na nahodilé shromažďování osobních údajů, pokud tyto nejsou dále zpracovávány, je při vědomí výše uvedené definice předmětu činnosti soukromých detektivů prakticky vyloučena. Při výkonu živnosti soukromého detektiva sice může nastat situace, kdy dotyčný bude osobní údaje pouze nahodile získávat, ovšem vzhledem k tomu, že již pouhá operace vložení nebo přiřazení náhodně získaného osobního údaje do určitého celku obsahujícího další informace, např. spisu či databáze informací sledovaných osob, je zpracováním osobních údajů, si lze z pohledu ochrany osobních údajů jen obtížně představit možnost naplnění druhé části uvedeného ustanovení zákona o ochraně osobních údajů, tedy že soukromý detektiv nebude nahodile shromážděné osobní údaje dále zpracovávat.

Výjimka z působnosti zákona o ochraně osobních údajů upravená v § 3 odst. 3 tohoto zákona dopadá pouze na zpracování osobních údajů prováděné fyzickými osobami pro jejich soukromou potřebu, pro potřeby jejich rodiny či domácnosti. Na živnostenskou činnost ji tedy vztáhnout nelze. Protože na činnost vymezenou výše uvedenou definicí nelze aplikovat ani žádnou z výjimek obsaženou v ustanovení § 3 odst. 6 zákona o ochraně osobních údajů, uplatní se zákon o ochraně osobních údajů v zásadě v plné šíři.

Správce osobních údajů je podle § 4 písm. j) zákona o ochraně osobních údajů ten subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, toto zpracování provádí a odpovídá za něj. Prováděním samotného zpracování může správce pověřit další subjekt, který se pak nachází v postavení zpracovatele.

Při určení toho, zda je v konkrétním případě soukromý detektiv v postavení správce nebo zpracovatele osobních údajů, lze vyjít z hlediska uvedeného ve stanovisku Úřadu pro ochranu osobních údajů o činnosti bezpečnostních agentur². Pro určení statusu soukromého detektiva z pohledu zákona o ochraně osobních údajů bude klíčový předmět a obsah smlouvy, kterou uzavře se svým klientem. Právě z předmětu smlouvy bude možné určit obsah a rozsah činností, které mohou mít prvky zpracování osobních údajů, jinými slovy řečeno, zda klient zadal soukromému detektivovi takovou zakázku, u které po posouzení všech okolností a vyhodnocení její náročnosti právě dodavatel služby, soukromý detektiv, rozhodne, zda je pro její naplnění nezbytné z jeho strany zpracovávat osobní údaje, kterých (kategorií) osob a v jakém rozsahu, nebo zda klient soukromému detektivovi přímo uložil provádět zpracování určitých kategorií osobních údajů vymezeného okruhu osob. V prvním uvedeném případě bude soukromý detektiv v postavení správce osobních údajů, v druhém případě v postavení zpracovatele osobních údajů.³

Rozlišení toho, zda je soukromý detektiv v konkrétním případě v postavení správce, nebo zpracovatele osobních údajů, je podstatné především pro určení případné odpovědnosti za porušení povinností při zpracování osobních údajů. Ačkoli většina povinností uložených zákonem o ochraně osobních údajů dopadá v obdobné míře jak na správce, tak i na

---

² Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 4/2009, Činnost bezpečnostních agentur z pohledu zákona o ochraně osobních údajů.

³ Pokud bude předmětem smlouvy přímo uložené zpracování osobních údajů určitých osob, potom tato smlouva musí rovněž splňovat požadavky § 6 zákona o ochraně osobních údajů.

zpracovatele osobních údajů, je to právě správce, kdo odpovídá za celkové nastavení předmětného zpracování.

Obecně k problematice

Níže jsou uvedeny základní povinnosti správce a zpracovatele, poskytovatele služeb soukromého detektiva, podle zákona o ochraně osobních údajů se zaměřením na to, v jaké míře na tyto poskytovatele dopadají a co pro ně jejich plnění prakticky znamená. Při posuzování povinností stanovených zákonem o ochraně osobních údajů je v tomto případě nutno vždy brát v potaz, že poskytovatelům služeb soukromých detektivů právní řád zpracování osobních údajů přímo umožňuje, resp. nezakazuje. Proto je nezbytné zákon o ochraně osobních údajů, jakožto obecný právní předpis, vykládat tak, aby tato vůle zákonodárce byla respektována a poskytování služeb soukromých detektivů nebylo příliš striktním a formalistickým výkladem znemožněno.

Povinnost disponovat právním titulem ke zpracování osobních údajů

Každé zpracování osobních údajů musí být založeno na legálním titulu, tj. právem předpokládaném důvodu zpracování. Legálním titulem musí disponovat jak správce, tak i zpracovatel, a to pro každé zpracování osobních údajů, které provádějí.

Možné právní tituly zpracování osobních údajů jsou upraveny v § 5 odst. 2 zákona o ochraně osobních údajů. Při činnosti soukromých detektivů v úvahu přichází především aplikace § 5 odst. 2 písm. e) tohoto zákona, podle kterého lze osobní údaje zpracovávat bez souhlasu subjektu údajů v případě, že je zpracování nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce (v tomto případě klienta) nebo jiné dotčené osoby.

Pro určité činnosti lze použít rovněž právní titul podle § 5 odst. 2 písm. d) zákona o ochraně osobních údajů, podle kterého lze bez souhlasu subjektu údajů zpracovávat osobní údaje v případě, že tyto jsou oprávněně zveřejněné podle zvláštního zákona.⁴

V některých případech rovněž může přicházet v úvahu zpracování osobních údajů právně opřené o souhlas všech subjektů údajů, jichž se bude týkat. Tato možnost se však jeví spíše výjimečnou, přestože je teoreticky myslitelná.⁵

Odlišná, resp. přísnější je úprava možných právních titulů pro zpracování citlivých údajů, jimiž jsou např. údaje o národnostním, etnickém nebo rasovém původu, zdravotním stavu, odsouzení za trestný čin atd.⁶ V případě jejich zpracování soukromými detektivy lze uvažovat především o právním titulu podle § 9 písm. h) zákona o ochraně osobních údajů, podle kterého lze citlivé údaje bez souhlasu subjektu údajů zpracovávat, pokud je to nezbytné pro zajištění a uplatnění právních nároků, tedy vymahatelných hmotných práv správce. Takovéto zpracování musí být skutečně nezbytné, což může být pouze za situace, kdy stanoveného cíle, ochrany či uplatněním právních nároků, objektivně nelze dosáhnout jinak než zpracováním citlivých údajů.

Další možné právní tituly pro zpracování citlivých údajů upravují především ustanovení § 9 písm. g) zákona o ochraně osobních údajů, podle něhož je tyto možné zpracovávat v případě, že je zveřejnil sám subjekt údajů, a dále ustanovení § 9 písm. a) tohoto zákona, podle kterého lze osobní údaje zpracovávat s výslovným souhlasem subjektu údajů, což však v praxi bude spíše jen teoretická možnost.

---

⁴ Např. údaje v katastru nemovitostí, obchodním rejstříku atd.

⁵ Např. situace, kdy zaměstnanci souhlasí s tím, že bude průběžně prověřováno jejich jednání za účelem vyloučení možného ohrožení obchodního tajemství apod. V tomto případě by souhlas se zpracováním osobních údajů musel splňovat všechny zákonné náležitosti (viz Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2008, Souhlas se zpracováním osobních údajů).

⁶ Srovnej § 4 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů.

Registrační povinnost

Obecně každé zpracování osobních údajů podléhá oznamovací povinnosti vůči Úřadu pro ochranu osobních údajů. Tuto povinnost má správce, nikoliv zpracovatel.

Pokud správce, soukromý detektiv, zpracovává osobní údaje v rozsahu, který je třeba k uplatnění jeho práv vyplývajících ze zvláštního právního předpisu, v tomto případě živnostenského zákona, resp. z přílohy 3, pak podle § 18 odst. 1 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů oznamovací povinnosti nepodléhá.

Legalita zpracování osobních údajů

Správce i zpracovatel musí při zpracování osobních údajů plnit mj. i povinnosti vyplývající z § 5 odst. 1 zákona o ochraně osobních údajů. Uvedené ustanovení zákona zahrnuje povinnost určit účel zpracování osobních údajů a zvolit k tomu vhodné prostředky, shromažďovat pouze odpovídající osobní údaje a zpracovávat je adekvátně účelu, uchovávat je jen po nezbytnou dobu atd. Všechny tyto povinnosti na soukromého detektiva dopadají bez ohledu na to, jestli v konkrétním případě bude v postavení správce nebo zpracovatele osobních údajů.

Informační povinnost

Plnění informační povinnosti správce⁷ vůči subjektu údajů, jehož osobní údaje jsou zpracovávány, upravuje § 11 zákona o ochraně osobních údajů. Vzhledem k charakteru činnosti soukromých detektivů je zjevné, že aplikace informační povinnosti není možná v plném rozsahu, neboť je v přímém rozporu s právem předvídaným smyslem jeho činnosti. Lze si jen obtížně představit, že by soukromý detektiv při získávání informací poučil dotazovanou osobu o tom, v jakém rozsahu, pro jaký účel a kým budou osobní údaje zpracovávány, a dále je-li jejich poskytnutí dobrovolné či povinné atd., případně dodatečně informoval všechny zainteresované osoby ve smyslu § 11 odst. 5 zákona o ochraně osobních údajů o tom, že zpracovával jejich osobní údaje na základě § 5 odst. 2 písm. e) či § 9 písm. h) tohoto zákona, tedy pro ochranu práv, právem chráněných zájmů či právních nároků.⁸

Při poskytování informací je tedy soukromý detektiv oprávněn posoudit, zda jejich poskytnutí v daném okamžiku neohrozí účel jejich zpracování (zajištění ochrany práv, právem chráněných zájmů či právních nároků), k němuž je zmocněn živnostenským zákonem. V takovém případě je možné informaci poskytnout až v případě, kdy tím uvedený účel zpracování ohrožen nebude, a způsobem, který tento účel zpracování osobních údajů neohrožuje.

Navíc pro zřejmě nejčastější případ, kdy osobní údaje nejsou soukromým detektivem získávány přímo od subjektu údajů (pod pojem přímo je nezbytné řadit nikoliv pouze přímou komunikaci s fyzickou osobou, ale také její sledování), lze uplatnit výjimku z informační povinnosti podle § 11 odst. 3 písm. b) zákona o ochraně osobních údajů. Pokud tedy poskytovatel služby soukromého detektiva osobní údaje nezíská přímo od dotčené osoby, ale naopak je sám aktivně vyhledá nebo je získá z veřejně dostupných rejstříků, informační povinnost ve výše uvedeném rozsahu plnit obecně nemusí.

Zabezpečení zpracovávaných osobních údajů

Každý správce a zpracovatel je povinen přijmout řadu opatření podle § 13 zákona o ochraně osobních údajů, která mají zabránit neoprávněnému nebo nahodilému přístupu ke zpracovávaným osobním údajům, jejich změně, zničení, neoprávněným přenosům atd.

⁷ Informační povinnost může za správce plnit i zpracovatel.

⁸ Tato povinnost dopadá pouze na správce. Pokud bude v daném případě soukromý detektiv v postavení zpracovatele, informační povinnost musí splnit jeho klient – správce osobních údajů.

Všechny povinnosti při zabezpečení osobních údajů podle uvedeného ustanovení dopadají i na soukromého detektiva v postavení správce nebo zpracovatele osobních údajů.

Pro splnění této povinnosti je nezbytné nejen náležitě posoudit rizika spojená se zpracováním osobních údajů (spočívající např. ve způsobu uchovávání dat, jejich předávání nebo počtu osob oprávněných s nimi nakládat), ale také v praxi důsledně provést technická i organizační opatření, která povedou k eliminaci těchto rizik. Ustanovení § 13 odst. 3 a 4 zákona o ochraně osobních údajů obsahují základní povinnosti v oblasti zabezpečení dat, které nelze pominout. Uvedený výčet však není úplný a vždy je nutno zhodnotit, zda není správce či zpracovatel na základě obecné povinnosti dle § 13 odst. 1 citovaného zákona povinen přijmout i opatření další.

Závěr

Přestože právní řád činnost soukromých detektivů přímo neupravuje, počítá s ní a nezakazuje ji. Z povahy věci budou soukromí detektivové v řadě případů vykonávat činnosti, jejichž součástí bude i zpracování osobních údajů. Proto je nezbytné v každém případě, kdy soukromý detektiv s osobními údaji nakládá, vzít v potaz i zákon o ochraně osobních údajů jako obecný právní předpis.

Zákon o ochraně osobních údajů v kontextu celé právní úpravy poskytování služeb soukromých detektivů rozhodně nebrání, stanovuje však základní pravidla, která je při zpracování osobních údajů povinen každý správce či zpracovatel plnit. Toto stanovisko se mj. zabývá základními povinnostmi správců a zpracovatelů osobních údajů a popisuje, jak jim má a může dostat soukromý detektiv, aby se svojí činností nedostal do rozporu se zákonem o ochraně osobních údajů nebo s jinou právní normou, která upravuje povinnosti při zpracování osobních údajů.